



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 278/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], a maloletej [REDAKOVANÉ], zastúpenej zákonnou zástupkyňou – matkou [REDAKOVANÉ], právne zastúpené advokátskou kanceláriou Mgr. Peter Serina, advokátska kancelária s. r. o., Poľnohospodárska 10, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Peter Serina, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 288/2021-534 z 5. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 17. marca 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 ústavy a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že v rodinnej veci sťažovateľky nariadil Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) na návrh oprávneného (otca maloletej) výkon rozhodnutia – uznesenia okresného súdu č. k. 18 P 150/2018 zo 6. apríla 2020 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 152/2020 z 13. júla 2020, ktorým bola maloletá (okrem iného) zverená do striedavej osobnej starostlivosti rodičov s týždňovým intervalom striedania, pretože sťažovateľka vykonateľné rozhodnutie súdu nerešpektovala. Styk otca s druhým dieťaťom – maloletým [REDAKOVANÉ], prebieha podľa súdneho rozhodnutia,

avšak maloletá ■■■ sa s otcom nestretáva, resp. stretáva sa s ním v značne obmedzenej miere, podľa vlastnej vôle. Sťažovateľka ako dôvod, pre ktorý sa nemohla podrobiť rozhodnutiu, uvádzala odmietanie maloletej byť v týždennej starostlivosti otca.

3. Napadnutým uznesením krajský súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie o nariadení výkonu rozhodnutia, pretože došlo k zmene exekučného titulu, na podklade ktorého sa uskutočňoval výkon rozhodnutia doteraz. Z obsahu spisu totiž zistil, že okresný súd uznesením č. k. 18 P 150/2018 z 28. júla 2021 zmenil rozhodnutie zo 6. apríla 2020 a zveril maloletú do osobnej starostlivosti sťažovateľky, otcovi uložil povinnosť platiť výživné a upravil styk maloletej s otcom v obmedzenejšom rozsahu. S ohľadom na túto okolnosť, ako aj na to, že styk s maloletou sa naďalej nerealizoval, krajský súd vzhliadol dôvody na pokračovanie vo výkone rozhodnutia podľa nového exekučného titulu [§ 390 písm. b) Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“)].

II.

Argumentácia sťažovateľiek

4. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti namietajú, že napadnuté uznesenie trpí závažnou vadou, a to odmietnutím spravodlivosti, pretože krajský súd nerozhodol o všetkých odvolaniach matky, ale len o niektorých z nich, pričom nie je zrejmé, na základe čoho si súd vybral. Rovnako nie je zrejmé, prečo o odvolaní sťažovateľky z 20. apríla 2021 (na inom mieste sťažovateľka uvádza odvolanie zo 6. apríla 2021, pozn.) dosiaľ nerozhodol (na inom mieste sťažovateľka uvádza, že o predmetnom odvolaní bolo rozhodnuté až 5. januára 2022). Podľa ich názoru krajský súd rozhodol iba o odvolaní z 24. augusta 2021. Vo vzťahu k odvolaniu sťažovateľky z 20. apríla 2021 sa krajský súd nevyjadril, že ho zamietá alebo mu vyhovuje.

5. Podľa názoru sťažovateľiek je napadnuté uznesenie zaťažené aj nedostatkami vo vzťahu k činnosti súdu pred jeho vydaním, pretože krajský súd nezisťoval, či sa sťažovateľka ako povinná podrobuje rozhodnutiu a či existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa mu nemôže podrobiť. Túto vyšetrovaciu povinnosť si krajský súd dostatočne nesplnil, pretože neskúmal hlboko rozvrátený vzťah medzi maloletou a otcom. Krajský súd postupoval formalisticky, ak uprednostnil ideálny princíp spočívajúci v styku maloletej s oboma rodičmi pred právami konkrétnej maloletej ■■■ a jej reálnej životnej situácie. V tejto súvislosti poukázali na konanie o úpravu práv a povinností rodičov k maloletým vedené pod sp. zn. 18 P 150/2018, v ktorom okresný súd uznesením z 18. januára 2022 nariadil asistovaný styk na účel opätovného vybudovania vzťahu medzi otcom a maloletou. Krajský súd však na túto okolnosť neprihliadal.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je nesúhlas sťažovateľiek s postupom krajského súdu pred vydaním napadnutého uznesenia, ako aj zo samotným uznesením krajského súdu, ktorým bolo zmenené rozhodnutie okresného súdu o nariadení výkonu rozhodnutia z dôvodu zmeny exekučného titulu. Základom argumentácie sťažovateľiek o porušení ich práv je tvrdenie, že krajský súd nezisťoval, či existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa povinná sťažovateľka nemôže podrobovať rozhodnutiu.

7. V súvislosti s takto vymedzeným predmetom ústavnej sťažnosti ústavný súd v prvom rade uvádza, že pokiaľ ide o medze jeho zasahovania do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, neprislúcha mu hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, tak ako to od neho požadujú sťažovateľky, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, ale jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, a to najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

8. K namietanému porušeniu dotknutých práv malo dôjsť vo vykonávanom konaní vo veciach maloletých, teda v konaní, ktorého účelom je zabezpečenie dobrovoľného či núteného výkonu rozhodnutia o úprave styku dieťaťa s rodičom. Nemožno totiž opomenúť, že štát prostredníctvom napadnutého konania zabezpečuje svoj pozitívny záväzok vyplývajúci z práva na súkromný a rodinný život v zmysle čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru a práva rodičov na starostlivosť o deti, resp. práva detí na rodičovskú výchovu a starostlivosť v zmysle čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 8 dohovoru.

9. Právo dieťaťa a rodiča „byť spolu“ je jedným zo základných prvkov rodinného života, a to aj v prípade, že sa vzťah rodičov rozpadol. Štátne orgány (v tomto prípade všeobecný súd) sú povinné prijať všetky opatrenia smerujúce k rozvoju existujúceho puta medzi dieťaťom a jeho rodičom a naviazaniu styku medzi nimi (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, č. 63627/00, § 117 – § 118).

10. Pokiaľ ide o postup krajského súdu, ktorému sťažovateľka vyčíta, že nerozhodol o všetkých jej odvolaniach, čo považuje za odmietnutie spravodlivosti, ústavný súd vzhľadom na značne zmätočne koncipovanú ústavnú sťažnosť zosumarizoval stav predmetného vykonávacieho konania v kontexte súvisiacich konaní v rodinnej veci sťažovateľky a považoval za preukázané, že

- v konaní o úpravu rodičovských práv a povinností bolo rozhodnuté o striedavej osobnej starostlivosti rodičov o maloleté deti s týždňovým striedaním, pričom uznesením zo 6. apríla 2021 bol nariadený výkon tohto rozhodnutia;
- ešte pred nariadením výkonu rozhodnutia sa okresný súd zaoberal existenciou ospravedlniteľných dôvodov, pre ktoré sa sťažovateľka nemohla podrobovať rozhodnutiu [§ 3 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých (ďalej len „vyhláška“)];
- sťažovateľka existenciu ospravedlniteľného dôvodu, pre ktorý sa styk otca s maloletou nerealizoval, odvíjala od nesúhlasu maloletej stretávať sa s otcom;
- samotné odmietanie maloletej stykať sa s otcom okresný súd nevyhodnotil ako okolnosť, ktorá by spôsobovala zánik uloženej povinnosti, pričom tento záver oprel o vykonané dokazovanie a v podrobnostiach vysvetlil (bod 12 uznesenia okresného súdu zo 6. apríla 2021);
- sťažovateľka podala proti tomuto rozhodnutiu odvolanie z 20. apríla 2021.

11. Podstatným z hľadiska posúdenia správnosti postupu krajského súdu je fakt, že medzitým došlo k zmene exekučného titulu, keď okresný súd uznesením č. k. 8 P 150/2018 z 28. júla 2021 zveril

maloletú ■■■ do osobnej starostlivosti matky, upravil vyživovaciu povinnosť i rozsah jej stretávania sa s otcom. Proti tomuto novému rozhodnutiu sťažovateľka odvolanie nepodala, a teda nemala výhrady proti takémuto novému rozsahu stretávania sa otca s maloletou. Nadväzne, samotná sťažovateľka krajskému súdu podaním z 24. augusta 2021 navrhla zastavenie konania, resp. zmenu uznesenia zo 6. apríla 2021 o nariadení výkonu rozhodnutia, práve z dôvodu vydania uznesenia z 28. júla 2021. Súčasne navrhla odklad výkonu rozhodnutia, pretože vzťah maloletej k otcovi zostal aj naďalej negatívny.

12. Keďže i oprávnený vo svojom stanovisku k vyjadreniu sťažovateľky navrhol pokračovať vo výkone rozhodnutia so zohľadnením zmeny exekučného titulu, krajský súd postupoval podľa § 390 písm. b) CMP vety za bodkočiarkou a pokračoval vo výkone rozhodnutia podľa zmeneného exekučného titulu. Uvedené ustanovenie reflektuje na osobitosti konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých a súdne rozhodnutia v ňom vydané, teda na možnosť ich zmeny alebo zrušenia, ak sa zmenili pomery (§ 121 CMP). To bol aj prípad sťažovateľky. Ústavný súd v postupe krajského súdu nevidí nezákonnosť alebo odmietnutie spravodlivosti, na ktoré poukazovala sťažovateľka, keďže účinná právna úprava so zmenou exekučného titulu vzhľadom na dynamickosť rodinnoprávných vzťahov vyslovene ráta.

13. S ohľadom na popísaný skutkový stav veci, jeho vývoj, zmenu exekučného titulu i procesnú aktivitu účastníkov konania (najmä samotný obsah návrhu sťažovateľky z 24. augusta 2021) nebolo potrebné rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky z 20. apríla 2021 „osobitným výrokom“, rovnako ako nebolo osobitne rozhodnuté ani o jej podaní z 24. augusta 2021, pretože o týchto odvolaniach rozhodoval krajský súd komplexne, z pohľadu vykonávacieho konania ako takého, pričom výrok napadnutého uznesenia sa vzťahuje ku konkrétnemu rozhodnutiu okresného súdu, nie ku konkrétnemu odvolaniu. Výrok rozhodnutia, proti ktorému smerovalo pôvodné odvolanie sťažovateľky, stratilo podklad v dôsledku jeho nahradenia novým rozhodnutím, ktorému aj sama sťažovateľka prispôsobila svoj návrh vo vykonávacom konaní. Tomuto jej návrhu bolo v konečnom dôsledku vyhovené. Z napadnutého uznesenia teda jasne vyplýva, že krajský súd rozhodoval o veci so zohľadnením doterajšieho priebehu základného konania i konania o výkon rozhodnutia, v kontexte zmeny exekučného titulu a návrhov účastníkov konania, a preto jeho postupu niet z procesného hľadiska, ale ani z ústavnoprávneho pohľadu čo vytknúť.

14. S uvedeným záverom korešponduje i odôvodnenie napadnutého uznesenia, v ktorom krajský súd po vymedzení zákonnej právnej úpravy aplikovanej na vec najskôr súhrnne uviedol, že odvolanie možno v zmysle § 377 ods. 2 CMP odôvodniť len tým, že exekučný titul nie je vykonateľný alebo že okolnosti, ktoré nastali po vzniku exekučného titulu, spôsobili zánik uloženej povinnosti. Sťažovateľka ako povinná nenamietala vykonateľnosť exekučného titulu, čím nebol naplnený prvý odvolací dôvod, ktorým možno odvolanie proti uzneseniu o nariadení výkonu rozhodnutia odôvodniť. Krajský súd nezistil ani existenciu okolností, ktoré by nastali po vzniku exekučného titulu a spôsobili by zánik uloženej povinnosti. V tomto smere zdôraznil, že ani po zmene exekučného titulu sa na ochote maloletej stretávať sa s otcom nič nezmenilo, a to napriek tomu, že exekučným titulom bol rozsah ich stretávania značne zúžený. Sťažovateľka nenašla spôsob, ako maloletú k tomu viesť, a nesúhlas maloletej nebol ani podľa krajského súdu dôvodom, pre ktorý by bolo možné ospravedlniť nepodrobovanie sa sťažovateľky rozhodnutiu.

Preto krajský súd uzavrel, že nezistil splnenie podmienok na zastavenie výkonu rozhodnutia podľa § 390 písm. b), resp. d) CMP, ale práve naopak, vzhladol dôvod na pokračovanie vo výkone rozhodnutia podľa nového exekučného titulu (tak ako to zhodne navrhovali účastníci konania). K návrhu sťažovateľky na odklad výkonu rozhodnutia podľa § 389 ods. 1 CMP krajský súd poznamenal, že funkčne príslušným na také rozhodnutie je súd prvej inštancie.

15. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že nezistil, že by výklad a závery krajského súdu v napadnutom uznesení boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov týkajúcich sa výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Krajský súd síce stručne, no zrozumiteľne vysvetlil nosné dôvody, ktoré ho viedli k zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie tak, že nariadil výkon rozhodnutia podľa nového exekučného titulu, ktorý vznikol po začatí odvolacieho konania. Sťažovateľka vo svojom podaní z 24. augusta 2021 neuviedla žiadne nové (iné) dôvody, pre ktoré sa styk otca s maloletou neuskutočňuje ani v obmedzenom rozsahu, a v tomto smere navrhla iba odklad výkonu rozhodnutia. Preto ústavný súd nevyrušuje odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, v ktorom sa krajský súd v otázke (ne)existencie ospravedlniteľných dôvodov, pre ktoré sa sťažovateľka nemohla podrobovať rozhodnutiu, iba stotožnil so záverom okresného súdu. Navyše, je potrebné zdôrazniť, že aj po nariadení výkonu rozhodnutia a pred jeho uskutočnením je všeobecným súdom daná možnosť vykonať úkony a opatrenia smerujúce k tomu, aby došlo k dobrovoľnému splneniu povinnosti (§ 378 a nasl. CMP), resp. v zmysle § 3 ods. 5 vyhlášky platí, že ak súd zistí až po vydaní uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia, že existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa povinný nemôže podrobovať rozhodnutiu, nepostupuje podľa § 379, § 382 a § 383 CMP a výkon rozhodnutia neuskutoční. Všeobecné súdy a ďalšie zainteresované orgány a osoby musia brať v každom štádiu konania na zreteľ predovšetkým záujmy maloletého dieťaťa. Ak teda k nútenému výkonu rozhodnutia dochádza až s odstupom istého času, nie je vylúčené, aby v danom štádiu konania všeobecné súdy zohľadnili potrebu postupného privykania maloletého dieťaťa na jedného z rodičov prostredníctvom asistovaného styku (tak ako sa to stalo aj v tomto prípade, pozri bod 16).

16. Sťažovateľkám sa teda vydaním napadnutého uznesenia súdna ochrana ako taká neodopiera, pretože ďalší vývoj veci v takej špecifickej časti civilného mimosporového konania, akou je výkon už právoplatného rozhodnutia, je otvorený, závisí od vývoja ďalších okolností a je výlučne v kompetencii všeobecných súdov, ako sa s nimi v kontexte relevantnej právnej úpravy vysporiadajú. Dôkazom toho je následné nariadenie asistovaného styku otca s maloletou v presne špecifikovaných časoch, ku ktorému došlo na pojednávaní uskutočnenom 18. januára 2022 v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 18 P 150/2015. K námietke sťažovateľky, že krajský súd nezohľadnil túto zmenu pomerov, ústavný súd uvádza, že krajský súd na túto okolnosť prihliadnúť ani nemohol, pretože nastala až po jeho rozhodnutí. Preto ani táto jej námietka nemá opodstatnenie. Samotná sťažovateľka v ústavnej sťažnosti upriamila pozornosť na obsah zápisnice z pojednávania, z ktorej vyplýva, že otec sa zaviazal počas tohto asistovaného styku nežiadať uskutočnenie výkonu rozhodnutia vo veci stretávania sa s maloletou, čo možno nesporne vnímať ako výraz uprednostnenia záujmu maloletej nad právami rodiča, ktorý má byť v rodinných veciach vždy na prvom mieste.

17. Za týchto okolností ústavný súd nevidí dôvod na to, aby akýmkoľvek spôsobom zasahoval do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov v danej veci. Ústavný súd nezastáva názor, že by napadnuté uznesenie krajského súdu bolo možné kvalifikovať ako nezlučiteľné s dotknutými článkami ústavy a dohovoru, a preto mu neostávalo iné, než ústavnú sťažnosť sťažovateľiek vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

18. Ak sťažovateľky namietajú porušenie základných práv podľa čl. 16 ods. 1 ústavy a čl. 19 ods. 2 ústavy, vychádzajúc zo skutočností uvedených v predošlých bodoch tohto uznesenia odôvodňujúcich záver o ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia z pohľadu základného práva na súdnu ochranu, je zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy, pretože na základe celkového posúdenia pre vec relevantných skutočností v takom špecifickom a citlivom konaní, akým je personálna exekúcia, bol v posudzovanom čase, keď sa styk otca s maloletou nerealizoval ani v obmedzenom rozsahu, v dôsledku čoho hrozilo ochladnutie citových väzieb, zásah zákonný, legitímny a primeraný sledovanému cieľu. Preto i túto časť ústavnej sťažnosti ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

19. V závere ústavný súd podotýka, že sťažovateľka [REDAKOVANÉ] v ústavnej sťažnosti žiadala vysloviť aj porušenie práv maloletej [REDAKOVANÉ]. K ústavnej sťažnosti však nebol pripojený žiaden právne relevantný doklad, z ktorého by vyplynulo, že maloletá sťažovateľka prostredníctvom kolízneho opatrovníka (§ 31 ods. 2 Zákona o rodine) splnomocnila advokáta na podanie tejto ústavnej sťažnosti (§ 34 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Vzhľadom na to, že ústavný súd z už objasnených dôvodov dospel k záveru o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, nepovažoval za potrebné ustanoviť maloletej kolízneho opatrovníka, pretože jeho ustanovenie by nebolo spôsobilé neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti žiadnym spôsobom zvrátiť a predstavovalo by tak len formalizmus v konaní.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľiek v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2022

Miloš Maďar
predseda senátu